

patrimoni

Visita guiada a la Ruta Albranca, a Es Migjorn Gran (2007).

MIQUEL À. MARQUÈS SINTES

EL CEL I LES JORNADES DE PATRIMONI DE MENORCA

El Centre d'Estudis Locals d'Alaior es crea el 20 d'abril de 2000. Neix com a secció del Fòrum 3r Mil·lenni, entitat cultural d'Alaior (Menorca) fundada el 1994 i que des de l'any 2000 és una associació UNESCO, inclosa a la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO.

Els objectius del CEL són potenciar el patrimoni cultural, afavorir la difusió de la cultura, donar suport científic a l'acció comunitària i impulsar l'arrelament comunitari dels ciutadans. Treballa en àmbits com l'urbanisme, el patrimoni cultural, l'accés a l'habitatge, la història d'Alaior, la política juvenil, les energies renovables i la protecció del medi ambient.

El CEL inicia les Jornades d'Història Local i Patrimoni Cultural de Menorca el 2004. La defensa del patrimoni crea la necessitat de reunir especialistes per estudiar, analitzar i divulgar el coneixement científic. La destrucció de patrimoni cultural d'Alaior precipita aquesta decisió. Les jornades reben el suport de la Fundació Sa Nostra, l'Institut Ramon Muntaner, el Consell Insular de Menorca, la UIB, l'Institut Menorquí d'Estudis i l'Ajuntament d'Alaior.

Els nostres objectius són crear coneixement, impulsar la conscienciació de la societat vers el patrimoni cultural, conèixer experiències de protecció del patrimoni i de turisme cultural i difondre el coneixement creat sobre el patrimoni.

Els destinataris són professors de secundària, guies turístics, universitaris, científics, polítics i tècnics de l'administració pública. Es facilita també l'accés al públic en general per assistir a la ponència que els interessi.

Les jornades tenen lloc durant un cap de setmana de gener. S'hi exposen dotze comunicacions, se celebren tres actes culturals (glosat, música i presentació de llibres), es fa una visita guiada i s'organitza un mercat amb material d'entitats culturals. Hi intervenen tant especialistes com joves novells en la recerca. Les ponències abasten tot tipus de patrimoni cultural i tracten temes d'actualitat, tant de Menorca com de fora. Cada any una entitat exposa la seva tasca en defensa del patrimoni cultural.

El resultat obtingut és positiu: hem consolidat les jornades, el grup de destinataris és divers i abasta diferents àmbits socials, l'administració és més sensible i el ciutadà coneix millor el patrimoni cultural. Ens manca, però, publicar les actes de les jornades. La realitat ens demostra que cal seguir treballant, ja que el coneixement facilita la valoració de la importància del patrimoni cultural en qualsevol dels seus vessants: coneixement, conservació, divulgació i potenciació del turisme cultural.

Centre d'Estudis Locals d'Alaior

ADREÇA: Es Forn, 9
07730 Alaior (Menorca).

CONTACTAR: Telèfon: 971 37 90 53 – 971 37 20 21. E-mail: cel@menorcaweb.net

ACTIVITATS: d'àmbit cultural, patrimonial, ecològic, juvenil i associatiu.

sseny

129

Resistència al franquisme i educació no formal

Banyoles: Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, 2007. Quaderns, número 26, 377 p., 24 €

La publicació recull el conjunt de conferències i comunicacions presentades al congrés científic que va tenir lloc els dies 22, 23 i 24 de novembre de 2007 a la ciutat de Banyoles, amb la presència d'un gran nombre d'estudiosos i especialistes sobre el franquisme i l'educació. El llibre presenta tot un seguit d'estudis que posen de manifest una gran heterogeneïtat en les manifestacions i els moviments que s'oposaren al franquisme, amb més o menys força, en l'àmbit cultural, associatiu, musical o bé religiós a molts pobles i ciutats de Catalunya i dels Països Catalans. Les conferències presentades tracten aspectes tan diversos com les diferents etapes de la resistència cultural al franquisme a Catalunya, els centres catalans a l'exili com a continuadors de la identitat catalana (i en concret el cas de Mèxic), o una anàlisi molt completa sobre els moviments d'oposició al règim a les illes Balears. Les comunicacions presentades són sense cap mena de dubte una bona mostra de les diverses manifestacions culturals i associatives enfront del franquisme, generalment en un àmbit local i comarcal. Les fonts orals esdevenen una eina especialment útil per a la recuperació de les experiències viscudes durant aquests anys en què, per exemple, les escoles de música es convertiren en centre de reacció als mètodes pedagògics establerts, juntament amb les corals com a difusors del folklore i la llengua catalana. D'altra banda, els cercles artístics i literaris van desenvolupar un esperit crític, fent èmfasi en la recerca de noves formes de sensibilitat artístiques, funció que també van dur a terme molts cicles i fòrums de cinema alternatiu. També l'escoltisme i els moviments juvenils catòlics van desenvolupar en les zones rurals, com en el cas estudiat de Banyoles, una tasca de formació humana i catòlica dins els nous corrents de l'Església en la dècada dels anys seixanta del segle XX, tot sovint oposada al règim amb clares manifestacions de catalanisme, de manera similar a l'excurcionisme en moltes poblacions catalanes.

GUERAU PALMADA
Historiador

J.L. LACUEVA;
M. MÀRQUEZ; L. PLANS
Combat per la llibertat.
Memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)
Editorial Mediterrània i
Fundació Torre del Palau, 2007,
931 p. 56 €

Aquesta és una obra ambiciosa i extraordinària. Forma part d'un projecte institucional i ciutadà que reivindica la recuperació de la lluita antifranquista a Terrassa, una ciutat que ja durant la dictadura fou coneguda com «la roja». Els seus autors hi han esmerçat més de dos anys i mig.

No és la primera investigació sobre la Guerra Civil i els primers anys del franquisme a la capital vallesana, però sí que és la primera d'aquesta magnitud i característiques. Té més de 1.000 pàgines (incloent-hi la documentació en un CD), uns apèndixs en bona part inèdits, el valor d'unes fonts d'investigació primàries i el recull d'entrevistes a tall d'història oral.

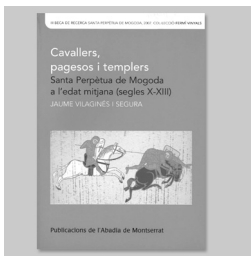
El llibre demostra, una vegada més, que la repressió dels franquistes va ser molt dura i permanent. També palesa que hi va haver lluita antifranquista i que moltes persones i algunes associacions i parròquies de barri lluitaren contra el franquisme, sobretot a través del PSUC, de CC.OO. i d'algunes entitats culturals. *Combat per la llibertat* reflecteix igualment que Terrassa va patir durant el franquisme un creixement econòmic i social desordenat, que portà a situacions socials inadmissibles, i que les riudes del 1962 no van fer més que evidenciar i agreujar. La resposta popular es va fer present al carrer amb vagues de grans empreses, manifestacions, associacions populars o l'ocupació d'habitatges públics.

Arribat aquí ens atrevim a destacar un punt que, modestament, creiem millorable. Alguns capítols pateixen d'un excés de notes a peu de pàgina i de cites bibliogràfiques i hemerogràfiques. Creiem que una contenció en la citació no perjudicaria el rigor històric i, en canvi, facilitaria una lectura continuada. No obstant això, com diu Josep Fontana en el pròleg, ens trobem davant d'un esplèndid estudi històric que ens mostra des de baix la lluita antifranquista.

MIQUEL PERALTA
Universitat Ramon Llull

1
2
6
8
9
10
12

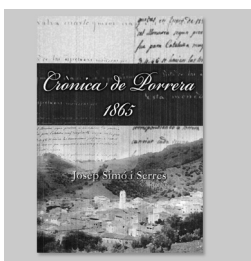
DE tria novetats)

Jaume VILAGINÉS **Cavallers, pagesos i templers.**

Santa Perpètua de Mogoda a l'edat mitjana (s. X-XIII)
Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Aj. de Santa Perpètua de Mogoda, 2007, 158 p., 23 €

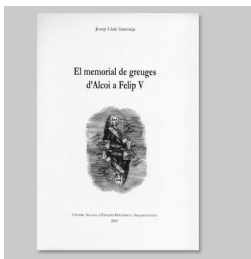
Entre els segles X i XIII es configuraren les bases de la societat i el paisatge tradicionals de Santa Perpètua de Mogoda. En aquest treball s'estudia la implantació del feudalisme a la població i el paper dels *milites* en aquesta nova relació social. També podem veure la interrelació entre aquests senyors i la pagesia, organitzada en nous espais, com ara els masos i la parròquia. Per últim, es posa esment en la presència d'ordes militars a Santa Perpètua i fa èmfasi en el fet que membres de famílies senyorials de la població, com ara Pere de Rovira, esdevingueren personatges importants dins d'aquests ordes.

Josep SIMÓ **Crònica de Porrera 1865**

Porrera: Ajuntament de Porrera i Arxiu Comarcal del Priorat, 2008, 339 p., 12 €.

La historiografia local de la població prioratenca de Porrera té com a base principal aquesta crònica de mitjan segle XIX, que fins ara romania inèdita. El treball de Josep Simó, dividit cronològicament en vuit parts, sol emmarcar cada fet històric de manera general per després mostrar específicament les accions ocorregudes a Porrera, com ara la crema de la població durant la guerra del Trienni Liberal. Aquesta crònica no només és una obra historiogràfica, sinó que també es pot considerar un document històric, ja que recull important documentació que posteriorment va ser destruïda.

Josep Lluís SANTONJA **El memorial de greuges d'Alcoi a Felip V**

Alcoi: Centre Alcoià d'Estudis Històrics i Arqueològics, 2007, 21 p., gratuït

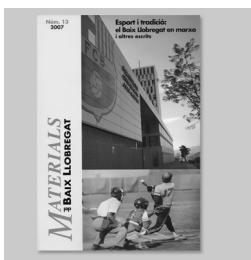
Enguany se celebra el tercer centenari de la capitulació d'Alcoi després del setge borbònic durant la Guerra de Successió. L'activitat repressora contra la població alcoiana durant els mesos posteriors a la rendició, que incloïa una multa de sis mil doblons d'or, juntament amb la implantació del nou sistema fiscal, van posar la ciutat en una situació econòmica precària, per la qual cosa l'any 1717 es presentà al rei un memorial de greuges, que no va donar resultats. En aquesta publicació s'analitza el context del qual sorgiren aquests greuges i es mostra un facsímil del memorial en un annex.

Carlos RAMOS (ed.). **Lleida en guerra.**

La col·lecció Ramon Rius
Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 2007, 283 p., 45 €.

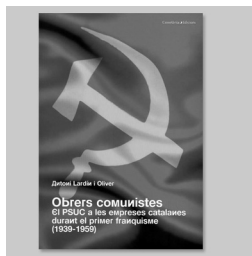
Ramon Rius (1899-1984), forner i fotògraf aficionat, va fer una gran quantitat de fotografies de la ciutat de Lleida durant la Guerra Civil. Algunes d'aquestes imatges es van poder veure en l'exposició *Lleida en guerra*, que va tenir lloc a la capital del Segrià els mesos de maig i juny de 2007, el catàleg de la qual presentem. En aquesta publicació, al costat de les fotografies exposades, trobem també diversos articles que emmarquen la Lleida de la Guerra Civil; són textos d'autors com ara Jaume Barrull o Joan Sagués, a més d'un prefaci del reconegut historiador Gabriel Jackson.

Materials del Baix Llobregat, 13

Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 2007, 116 p., 10 €

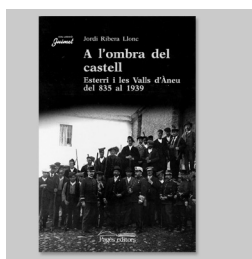
En el dossier de l'últim número dels *Materials del Baix Llobregat*, anomenat *Esport i tradició: el Baix Llobregat en marxa*, es poden trobar diferents articles que analitzen l'evolució de la pràctica esportiva en diferents poblacions del Baix Llobregat. Per exemple, s'hi estudia la història del rugbi a Sant Boi de Llobregat, del bàsquet a Olesa de Montserrat, del tennis de taula a Esparreguera o del beisbol a Viladecans, entre altres. També cal destacar un treball que tracta sobre la relació entre l'esport i l'inici del turisme a finals del segle XIX i principis del XX, a diverses poblacions de la comarca.

Antoni LARDÍN
Obrers comunistes. El PSUC a les empreses catalanes durant el primer franquisme (1939-1959)

Valls: Cossetània, 2007, 285 p., 17,50 €.

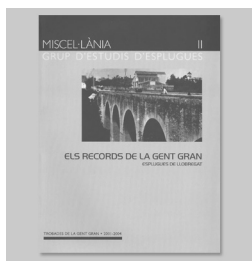
El PSUC va ser una de les organitzacions polítiques més importants dins del moviment antifranquista a Catalunya. Antoni Lardín vol mostrar la història d'aquest partit durant els primers anys del franquisme, estudiant-ne la influència entre la població industrial catalana, especialment a la zona metropolitana de Barcelona. En la primera part d'aquesta monografia s'analiza l'estructura organitzativa del PSUC, evidentment clandestina, en aquest període, mentre que la segona es fixa en la incidència del partit i del seu missatge antifranquista en el comportament polític i laboral dels obrers catalans.

Jordi RIBERA
A l'ombra del castell. Esterri i les Valls d'Àneu del 835 al 1939

Lleida: Pagès Editors, 2007, 1175 p., 60 €.

Amb l'objectiu de donar una visió general i alhora minuciosa de la història de les Valls d'Àneu (i en especial de la vila d'Esterri), l'autor abasta una àmplia cronologia de més de mil anys. Utilitzant nombrosa documentació, bona part de la qual restava inèdita, aquesta monografia analitza exhaustivament des de les primeres aprisions de les valls en època carolíngia fins a la Guerra Civil, passant per l'època del comtat de Pallars i per la situació socioeconòmica durant l'edat moderna i contemporània, entre altres aspectes també importants per a la història d'aquestes valls pirinenques.

Joan PUIGGRÓS (dir.)
Els records de la gent gran. Esplugues de Llobregat

Esplugues de Llobregat: Grup d'Estudis d'Esplugues, 2007, 108 p., gratuït

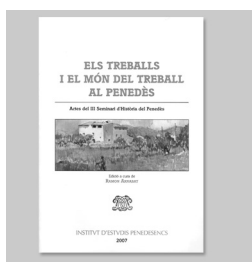
Aquesta publicació recull les transcripcions de les intervencions de les Trobades de Gent Gran celebrades a Esplugues de Llobregat entre els anys 2001 i 2004. Està dedicada als records de diferents espluguencs que rememoren, per exemple, oficis tradicionals, com ara el de campaner o el de florista, o festes populars com la dels Tres Tombs o la Festa Major, exemples de la vida quotidiana d'aquesta població del Baix Llobregat que malauradament es van perdre. Cal destacar que aquests exemples de memòria oral vénen precedits per un breu article introductori que n'explica el context.

**N. BONET;
A. CARDONA;
G. CORBELLA**
Tàrrrega 1939-61. Aproximació a la repressió, l'exili i la vida quotidiana

Tàrrrega: Museu Comarcal de l'Urgell, 2008, 106 p., 10 €

Aquest catàleg de l'exposició amb el mateix nom, que s'ha pogut visitar el primer trimestre de 2008 a Tàrrrega, s'estructura en quatre parts diferenciades que analitzen diferents aspectes de la repressió franquista a la capital de l'Urgell. A tall d'introducció, s'indica com va ser el final de la guerra a Tàrrrega. En segon lloc, es parla de l'exili de molts targarins, alguns dels quals van morir en camps d'extermini nazis. Posteriorment, es mostra com va afectar a la vida quotidiana la repressió franquista, analitzada en l'última part, on apareixen els empresonaments, les depuracions de funcionaris i altres mesures.

R. ARNABAT (ed.)
Els treballs i el món del treball al Penedès. Actes del III Seminari d'Història del Penedès

Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs, 2007 302 p.

L'any 2004 se celebrà a Vilanova i la Geltrú el III Seminari d'Història del Penedès, que es va dedicar a la recerca històrica sobre el món del treball en el marc del Penedès històric. En aquesta publicació es recullen les actes del seminari, amb aportacions que van des de l'àmbit de l'arqueologia fins al món agrari i industrial a l'època contemporània, incloent-hi estudis sobre el conflicte rabassaire al Penedès o el treball femení a la indústria, entre altres. Cal destacar la conferència inaugural, dedicada al món del treball a la Catalunya rural del segle XVIII, que anà a càrrec de Llorenç Ferrer i Alós.